

ELEKTRONISKA DOKUMENTU APRITE BŪVNICĪBĀ

ILGA GUDRENIKA-KREBS,

ZAB “Ellex Kļaviņš” partnere,
zvērīnāta advokāte

No šī gada sākuma būvniecībā dokumentu aprīte notiek tikai elektroniski. Kā tas darbojas, un kādi ir būtiskākie ieguvumi iesaistītajām pusēm?

Saskaņā ar Būvniecības likuma (BL) 24. panta 1. daļu būvniecības informācijas sistēma ir valsts sistēma, kas ietver būvniecības procesam un tā kontrolei nepieciešamos datus, un tās mērķis ir nodrošināt datu uzglabāšanu un aprīti starp publiskās pārvaldes institūcijām, kontroles institūcijām un būvniecības dalībniekiem, kā arī sabiedrības iesaisti būvniecības procesā. Būvniecības informācijas sistēmas pārzinis un turētājs ir Būvniecības valsts kontroles birojs.

2019. gada 14. februārī pieņemti un 2019. gada 13. martā stājās spēkā grozījumi BL, paredzot, ka no 2020. gada 1. janvāra būvniecības administratīvais process uzsākams elektroniski būvniecības informācijas sistēmā.

Elektroniskā aprīte būvniecības informācijas sistēmā ļauj veikt ātrāku būvniecības dokumentācijas saskaņošanu un sniedz pastāvīgu pieeju datiem, kā arī saudzē dabas resursus. Kā būtisks sistēmas ieviešanas ieguvums norādīta caurskatāmība un pilnvērtīga informācija par būvniecības procesiem. Protams, arī pie būvniecības informācijas sistēmas, kā jau pie katras jaunas lietas, sākotnēji jāpierod.

Jānorāda, ka šis digitalizācijas rīks būvniecības nozarē izrādījies ļoti laicīgs un noderīgs arī Covid-19 kontekstā. Var pieņemt, ka daudzas nozares centīsies sekot šim piemēram, redzot tā būtiskos ieguvumus un sniegto iespēju strādāt attālināti no jebkuras vietas.

BŪVNICĪBAS IEROSINĀTĀJAM

Šobrīd būvniecības informācijas sistēma nodrošina iespējas būvniecībā

iesaistītajām personām, tostarp būvniecības ierosinātājam:

- ierosināt un administrēt savas būvniecības lietas;
- pilnvarot un deleģēt būvniecības procesā iesaistītās personas un sazināties ar tām, izmantojot sistēmu, kā arī pārskatīt būvniecībā iesaistītās personas;
- ievadīt informāciju par noslēgtajiem būvdarbu līgumiem un būvdarbu dalībniekiem;
- dokumentēt būvdarbu gaitu, sekot darbu izpildei, ievadīt dokumentus un rēķinus, kā arī aplūkot būvniecības lietas stadiju un vēsturi;
- saskaņot apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai un iesniegt to būvvaldē.

Pamatojoties uz BL 24. panta 5. daļu, būvniecības ierosinātājs, izmantojot būvniecības informācijas sistēmu, var pilnvarot citu personu vest būvniecības administratīvā procesa lietu, kā arī atsaukt izdoto pilnvarojumu.

PILNVAROJUMS UN DELEĢĒJUMS

Reģistrācija būvniecības informācijas sistēmā notiek, izmantojot portālu Latvija.lv ar tur pieejamajiem rīkiem. Būtisks izņēmums – šāda pieslēgšanās nav iespējama ārvalstniekiem, kam nav Latvijas Republikā izdota personas koda. Nākamais būtiskais solis ir būvniecības procesa ierosinātāja profila sakārtošana, norādot, vai ierosinātājs ir fiziska vai juridiska persona, kā arī šo personu pilnvarojuma vai deleģējuma noformēšana.

DELEĢĒ JURIDISKA PERSONA

Juridiska persona veido deleģējumu, lai tās paraksttiesīgā persona vai jebkurš deleģētais darbinieks varētu darboties

Praktisks padoms ir izmantot prokūru kā līdzekli, lai pilnībā pārvaldītu konkrētas juridiskas personas būvniecības lietas.

juridiskās personas/sabiedrības vārdā. Būtiski uzsvērt, ka deleģējums atšķiras no pilnvarojuma būvniecības informācijas sistēmā. Deleģējumu juridiska persona sistēmā noformē pat savam valdes loceklim, lai gan tā ir paraksttiesīgā persona saskaņā ar Komerclikuma (KL) noteikumiem, kā arī savam darbiniekam, ja paredzēts, lai šīs personas varētu pārraudzīt juridiskās personas profilu vai būvniecības lietas sistēmā.

Deleģējuma apmērs var būt ļoti dažāds, jo tas atkarīgs no sabiedrības vajadzībām konkrētā būvniecības procesa ietvaros. Piemēram, pilnvarojums var būt attiecināts uz visām būvniecībām vai tikai uz konkrētu būvniecības lietu, tāpat tas var būt attiecināts uz kādu noteiktu būvniecības stadiju vai vairākām stadijām. Sistēma piedāvā plašas variācijas. Nosakot deleģējumu vai pilnvarojumu būvniecības stadijai, jāņem vērā, ka būvniecības informācijas sistēmā šajā sadaļā neeksistē termins "līdz". Proti, jānorāda konkrēta stadija vai stadijas, uz kurām attiecināms pilnvarojums.

Ja būvniecības ierosinātājs, kas ir juridiska persona, izsniedzis pilnvarojumu kādai personai ar pārpilnvarojuma tiesībām un šai personai jāizmanto pārpilnvarojums, lai visu vai daļu tiesību nodotu tālāk, būvniecības informācijas sistēmā jālieto izvēlne "Saņemtās pilnvaras" un "Pārpilnvarot", nevis "Jauna pilnvara". Pretējā gadījumā pārpilnvaroto personu sistēmā uztvers tikai kā fizisku personu, kas saņemusi pilnvarojumu no tiešā pilnvarotāja, nevis sākotnējā avota, t.i., būvniecības ierosinātājas – juridiskas personas, līdz ar to tai nebūs iespējas pārlūkot juridiskās personas profilu un lietas.

ĀRVALSTNIEKIEM SAREŽĢĪJUMI

Joprojām, t.i., martā (raksta tapšanas lakā), būvniecības informācijas sistēmā ir nelieli sarežģījumi amatpersonām – ārvalstniekiem, jo sistēmā tieši var reģistrēties tikai persona, kam ir Latvijas Republikas personas kods. Līdz ar to Latvijas sabiedrības valdes loceklim – ārvalstniekam, lai pārlūkotu sabiedrības, kurā tam saskaņā ar KL ir pārstāvības tiesības, profilu būvniecības informācijas sistēmā, jāsaņem autorizācijas rīks. Proti, ārvalstniekam ar pasi jānododas uz attiecīgo būvvaldi, kura viņu reģistrē

un divu nedēļu laikā izsniedz piekļuves rīkus būvniecības informācijas sistēmai. Pēc to saņemšanas ārvalstnieks var pilnā apjomā darboties sistēmā. Jānorāda, ka piekļuve darbojas ne tikai konkrētajā būvvaldē, bet visā sistēmā.

Kā alternatīvu risinājumu var izmantot klasiskā (papīra) formā sagatavotas un ārvalstnieka notariāli parakstītas pilnvaras, iesniedzot tās būvvaldē reģistrācijai būvniecības informācijas sistēmā. Diemžēl šādā veidā būvvaldes var izsniegt tikai pilnvarojumus, nevis deleģējumus, tāpēc juridiskas personas amatpersonas – ārvalstnieka iespējas pilnībā pārlūkot visas juridiskās personas būvniecības lietas tomēr ir ierobežotas, kā arī attiecīgais darbinieks sistēmā nedarbosies kā konkrētās sabiedrības (juridiskas personas) darbinieks, bet gan kā fiziska persona.

IESAISTĪTĀS PERSONAS

Tāpat jāpievērš uzmanība tam, ka būvniecības informācijas sistēmā reģistrē būvniecībā iesaistītās personas, piemēram, arhitektu vai būvinženieri. Ja pilnvarojamā juridiskā persona ir arī būvkomersants, tad šādā veidā tā arī jānorāda pilnvarojumā būvniecības informācijas sistēmā. Savukārt, ja fiziska persona ir būvspeciālists, tad attiecīgi arī jāizvēlas šāds pilnvarojums (sistēmā iespējams norādīt, ka tā ir fiziska persona, juridiska persona vai būvspeciālists). Rīkojoties citādi, var veidoties situācija, kad arhitekts attiecīgajā būvniecības lietā nevar izveidot vai ievietot nepieciešamo dokumentu, kā arī nevar tam piekļūt.

IZMANTOJIET PROKŪRU!

Praktisks padoms ir izmantot prokūru kā līdzekli, lai pilnībā pārvaldītu konkrētas juridiskas personas būvniecības lietas. Prokūrai ar pilnīgām tiesībām lietot un darboties būvniecības informācijas sistēmā jābūt reģistrētai Uzņēmumu reģistrā. Sistēmas vajadzībām izmanto reģistra datus par tiesīgajām personām rīkoties juridiskās personas vārdā. Līdz ar to šāds prokūrists tiesīgs būvniecības informācijas sistēmā gan izveidot juridiskās personas profilu, gan pārvaldīt tās būvniecības lietas. Tas ir efektīvi, ja ārvalstnieks nevar ierasties Latvijā un pats pieteikties autorizācijas līdzeklim.

PAMATSOLI SISTĒMAS LIETOŠANĀ

Labi padomi, kā lietot būvniecības informācijas sistēmu, pieejami Būvniecības valsts kontroles biroja mājaslapā (Bvkb.gov.lv). Tāpat piedāvāti arī dažādi kursi sistēmas apguvei. Tomēr mans padoms būtu vismaz pirmajai elektroniskajai būvniecības lietai izmantot speciālistu, kurš pārzina būvniecības informācijas sistēmu, atbalstu, tādējādi atvieglojot darbu sev un ar speciālista palīdzību praksē apgūstot sistēmas lietojumu.

Lai ierosinātu jaunu būvniecības procesu, sistēmā jāizvēlas opcija “jauna būvniecība” un būvniecības iesnieguma forma, kas atkarīga no ēkas (būves) grupas, aizpildot attiecīgās formas saturu.

Pēc tam sistēma prasa saskaņot būvniecības ieceri ar būvniecības procesā iesaistītajām personām un nosūta paziņojumu par saskaņojuma nepieciešamību. Tas nozīmē, ka būvniecības lietu sākotnēji, t.i., kā jaunu mapi, var izveidot jebkurš. Taču, lai lieta reāli sāktos, nepieciešams ierosinātāja apstiprinājums un tālākie deleģējumi vai pilnvarojumi, par ko ierosinātājs uzzina būvniecības informācijas sistēmas e-pasta ziņojumā. Adresi, uz kuru nosūta paziņojumu, norāda lietas izveidošanas brīdī persona, kas to izveido bez iepriekš saņemta pilnvarojuma sistēmas izpratnē.

Kad pasūtītājs apstiprina lietas izveidošanu un sagatavo deleģējumu, iespējams veikt visas citas nepieciešamās darbības ieceres sagatavošanai, tostarp pievienojot atbilstošu rasējumu par ieceri vai būvprojektu

minimālajā sastāvā. Šajā posmā ievada tādus datus kā lietas nosaukums, projektētājs, būvniecības speciālisti u.c. būvniecības lietai minimāli nepieciešamo informāciju, kā arī lietas, kas būtiskas katrai atsevišķai būvniecībai vai uzņēmējam jau lietas ierosināšanas stadijā.

Kad izveidota lieta, saņemti saskaņojumi un ielādēti minimāli nepieciešamie dokumenti, būvniecības ieceri var iesniegt attiecīgajā būvvaldē. Pēc nepieciešamo datu ievadīšanas un izvēlnes “Iesniegt” akceptēšanas iesniedzējs e-pastā saņem paziņojumu un būvniecības informācijas sistēmas numuru savai būvniecības iecerei. Ar šo brīdi var uzskatīt, ka sācies jauns būvniecības administratīvais process.

Būvvalde sniedz atbildi likumā noteiktajā termiņā sistēmas ietvaros vai veidā, kādu norādījis iesniedzējs.

Lietojot būvniecības informācijas sistēmu, ieteicams augšupielādēt rasējumus kā atsevišķus failus, izmantojot PDF formātu, nevis vairākus rasējumus vienā failā. Tas vēlāk ļauj jebkuru atsevišķu dokumentu apskatīties tiešsaistes (*online*) režīmā bez lejuplādēšanas, piemēram, atverot nepieciešamo plānu viedtālrunī, atrodoties būvlaukumā, kā arī izmaiņu gadījumā rasējumu daudz vienkāršāk aizstāt ar jaunu tā revīziju.

Savukārt, lejupielādējot dokumentus no būvniecības informācijas sistēmas, ieteicams lietot funkciju “Ar zīmogu”, tādējādi lejuplādētais dokuments satur elektronisko parakstu un ir juridiski derīgs.

KĀPĒC BŪVNICĪBĀ DIGITALIZĀCIJA NOTIEK TIK SALĪDZINOŠI VĒLU? KO CITAS NOZARES VAR MĀCĪTIES NO BŪVNICĪBAS?

JĀNIS BERĶIS, Būvniecības industrijas digitalizācijas asociācijas valdes priekšsēdētājs

Vēlā digitalizācijas ienākšana nozarē saistīta ar to, ka daudzi speciālisti vēlas strādāt “pa vecam”, jo domā, ka tikai tā varēs veiksmīgi realizēt projektu. Tomēr jāņem vērā, ka projekti kļūst arvien komplicētāki un tiek sagaidīts, ka tiks izmantotas jaunās tehnoloģijas un iekārtas, bet metodes joprojām ir vecās! Tas “neiet kopā”.

Droši varu apgalvot, ka mūsdienās bez informācijas modelēšanas nav iespējams sagatavot kvalitatīvu projektu racionālos termiņos un budžetā. Iespējams, citas nozares no būvniecības var mācīties, kā tiek vadīti projekti, kuļos iesaistītas daudzas puses. Piemēram, kā veicināt sadarbību starp mūsdienu speciālist-

tiem un tiem, kas strādā ar vecākām metodēm. Tas ir svarīgs psiholoģiskais faktors. Vai arī – kā integrēt šīs metodes valsts un pašvaldību iestādēs, kas ir starp lielākajiem projektu pasūtītājiem. Pagaidām gan Latviju šajā ziņā nevar minēt kā labāko piemēru, bet mēs strādājam, lai ar laiku tas mainītos.